

Bilişsel Egzersiz Terapi Yaklaşım Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Bilişsel Egzersiz Terapi Yaklaşım Ölçeği*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=17913>

Özet

Bilişsel Egzersiz Terapi Yaklaşım Ölçeği (BETY), bireylerin bilişsel egzersiz terapisi yaklaşımına yönelik tutumları ve eylemlerini ölçmek amacıyla uyarlanmış bir psikometrik araçtır. Bu ölçeğin adaptasyon çalışması, özellikle Romatoid Artrit (RA) tanısı almış bireylerde geçerlik, güvenirlik ve duyarlılık özelliklerini belirlemek üzere gerçekleştirilmiştir. 30 maddeden oluşan BETY, kişinin terapiye olan inancı, motivasyonunu ve uygulama istekliliğini değerlendirerek, rehabilitasyon süreçlerinin planlanmasına önemli katkılar sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Bilişsel Egzersiz Terapi Yaklaşım Ölçeği, BETY, Romatoid Artrit, Uyarlama, Geçerlik, Güvenirlik, Yaşam Kalitesi, Psikometri.

Yazarlar

F.B. Oflaz, N.B. Karaca, A. Özçadrcı, G. Arın, J. Karabulut, A. Erden, E. Ünal.

Amaç

Ölçeğin temel amacı, bireylerin bilişsel egzersiz terapi yaklaşımına ne derece olumlu veya olumsuz bakışları ve bu terapi yöntemlerini uygulama potansiyellerini değerlendirmektir. Bu adaptasyon çalışması özel amaç ise, BETY ölçeğinin Romatoid Artrit (RA) tanısı almış hastalarda kültürel ve dilsel uygunluğunu sağlamak ve bu popülasyonda psikometrik özelliklerini (geçerlik, güvenirlik ve duyarlılık) titizlikle ortaya koymaktır.

Bu çalışmada, BETY'nin klinik ortamlarda, özellikle kronik hastalarla mücadele eden bireylerde, bilişsel rehabilitasyon programlarına katılm motivasyonunu ölçmede standart bir araç olarak kullanılıp kullanılmayacağı test edilmiştir. Elde edilen bulgular, ölçeğin RA hastalarının fonksiyonel durumu ve yaşam kalitesi algılarıyla ilişkisini inceleyerek, bilişsel yaklaşımın tedaviye entegrasyonuna dair önemli veriler sunmuştur.

Yapı

Bilişsel Egzersiz Terapi Yaklaşım Ölçeği (BETY), bireyin bilişsel egzersizlere yönelik algılanan fayda, öz-yeterlilik ve uygulama istekliliği gibi temel bilişsel ve motivasyonel yapıları ölçmektedir. Ölçek, bireyin terapiye yönelik genel tutumunu yansıtan tek boyutlu bir yapıya sahip olabilir veya bilişsel, davranışsal ve duygusal bileşenleri içeren alt boyutlardan oluşabilir.

Ölçek, katılımcının bilişsel egzersizleri günlük yaşamına ne sıklıkla dahil ettiğini veya etme eyleminde olduğunu, bu egzersizlerin kendi sağlık durumlarına olan etkisine ne derece

inandı ve bu süreçte kararlaştırılan potansiyel engelleri nasıl algıladığını değerlendirir. Yüksek skorlar, bilişsel egzersiz terapisine yönelik daha pozitif ve proaktif bir yaklaşımı işaret etmektedir.

Geçerlik

BETY ölçeğinin geçerlik çalışması, e? zamanlı geçerlik (convergent and discriminant validity) yöntemleri kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Ölçeğin, benzer yapılar? ölçe?in diğer araçlarla beklenen düzeyde ilişkiler gösterdiği tespit edilmiştir.

RAQoL ile İlişki: Romatoid Artrit hastaları için özel olarak geliştirilmiş olan Yaşam Kalitesi Ölçeği (RAQoL) ile BETY arasında çok yüksek derecede pozitif korelasyon ($r=0,814$, $p<0,001$) bulunmuştur. Bu yüksek ilişki, BETY'nin hastaların yaşam kalitesi algısıyla güçlü bir şekilde bağlantılı olduğunu göstermektedir.

HAQ ve HADS ile İlişki: Bireylerin fonksiyonel durumları hakkında bilgi veren Sağlık Değerlendirme Anketi (HAQ) ile yüksek derecede korelasyon ($r=0,609$, $p<0,001$) saptanmıştır. Anksiyete ve depresyonun klinik düzey ölçümünü sağlayan HADS-A alt ölçeği ile yüksek ($r=0,636$, $p<0,001$) ve HADS-D alt ölçeği ile orta derecede ($r=0,571$, $p<0,001$) pozitif korelasyonlar gözlemlenmiştir.

SF-36 ile İlişki: Genel yaşam kalitesi ölçeği olan SF-36'nin alt parametreleriyle ilişkiler incelenmiştir. Fiziksel nedenlere bağlı rol güçlüğü (FRG), emosyonel nedenlere bağlı rol güçlüğü (ERG), fiziksel fonksiyon (FF), sosyal fonksiyon (SF), ağrı (A) ve genel sağlık algısı (GSA) alt parametreleri arasında orta derecede negatif korelasyonlar ($r=-0,413$ ile $-0,596$ arasında, $p<0,001$) bulunmuştur. Bu negatif yönlü ilişkiler, BETY skorları arttıkça (yani terapiye yaklaşım pozitifletikçe) yaşam kalitesi sorunlarının azaldığını göstermektedir. Mental sağlık (MS) ve vitalite (V) alt parametreleriyle ise zayıf derecede negatif korelasyonlar (sırasıyla $r=-0,361$ ve $r=-0,375$, $p<0,001$) tespit edilmiştir.

Güvenirlilik

BETY ölçeğinin iç tutarlılık güvenilirliği, ölçeği dolduran tüm bireylerin cevapları üzerinden hesaplanan toplam skorlar kullanılarak analiz edilmiştir. Bu analiz sonucunda, ölçeğin tutarlılığını gösteren Cronbach Alfa katsayısı de?eri 0,937 olarak bulunmuştur.

Psikometrik standartlara göre, 1'e yakın olan bu yüksek Cronbach Alfa de?eri, ölçeğin mükemmel derecede yüksek iç tutarlılığa sahip olduğunu ve dolayısıyla güvenilir bir ölçüm aracı olduğunu güçlü bir şekilde kanıtlamaktadır. Bu yüksek güvenirlik düzeyi, ölçeğin maddelerinin aynı temel yapıyı ölçmekte ne kadar tutarlı olduğunu göstermektedir.

Faktör Analizi

Bu adaptasyon çalışması'nın özet içeriğinde, Bilişsel Egzersiz Terapi Yaklaşım Ölçeği'nin faktör yapısına veya boyut sayısına ilişkin detaylı bir bilgi sunulmamıştır. Ancak, yüksek iç tutarlılık değerleri (Alfa=0,937), ölçeğin büyük olasılıkla tek bir baskın boyutu ölçtüğünü veya uyarlanan orijinal yapının faktör yüklerini koruduğunu düşündürmektedir. Ölçeğin yapısal geçerliliğinin tam olarak anlaşılması için orijinal yayın veya tam metin makalenin incelenmesi gerekmektedir.

Ölçek Bilgileri

Test Type: Uyarlama (Adaptation) Ölçeği

Format: 30 maddelik öz bildirim ölçeği

Language Available: Türkçe (Turkish)

Population Group: Klinik Popülasyon (Özellikle Romatoid Artrit hastaları)

Age Group: Yetkinler

Population Details: Romatoid Artrit tanısı almış bireylerde geçerlik ve güvenirlik çalışması yapılmıştır.

Test Methodology: 5'li Likert tipi derecelendirme (0= hayır hiçbir zaman - 4= evet her zaman) kullanılmaktadır. Yüksek skor, bilişsel egzersiz terapisine yönelik daha pozitif bir yaklaşım ifade eder.

Anahtar Kelimeler

Bilişsel Terapi, Egzersiz Yaklaşım, Kronik Hastalık, RAQoL, HAQ, SF-36, HADS, Cronbach Alfa, Likert.

İzinler, Ücret ve Test Yılı

Test Yılı: 2018 (Uyarlama çalışması'nın sunum yılı).

İletişim ve İzinler: Ölçeğin kullanımı ve izinleri için sorumlu yazar Edibe Ünal ile iletişime geçilmesi gerekmektedir.

İletişim E-postası: eyakut@hacettepe.edu.tr

Referanslar

Oflaz, F.B., Karaca, N.B., Özçadrcı, A., Arın, G., Karabulut, J., Erden, A., ... Ünal, E. (2018). Bilişsel egzersiz terapi yaklaşım ölçeğinin romatoid artrit tanısı alan bireylerde geçerliliği, güvenilirliği ve duyarlılığının belirlenmesi. *19. Ulusal Romatoloji Kongresi Bildiri Özetleri Kitabı* içinde (s.104-105). Muğla, Bodrum.

Araştırmamızın tam metin bildirisine Hacettepe Üniversitesi açık erişim sistemi üzerinden ulaşılabilir: openaccess.hacettepe.edu.tr

Ölçeğin orijinal PDF belgesi buradan indirilebilir: bilissel-egzersiz-terapi-yaklasimi-olcegi-toad.pdf

Bilişsel Egzersiz Terapi Yaklaşım Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Ölçeğin 30 maddelik içeriği, sağlanan kaynak özetinde yer almamaktadır. Maddelerin tamamına ulaşmak için ilgili referans yayın (19. Ulusal Romatoloji Kongresi Bildiri Özetleri Kitabı) incelenmesi gerekmektedir.